

Wicklif/ Wykład 2

Myśl filozoficzna Jana Wiclifa na tle
średniowiecznej scholastyki

scholastyka to filozofia i teologia, która zasady wiary uformowane przez Ojców Kościoła, a szczególnie Augustyna próbuje z inspiracji Anzelma z Canterbury zrozumieć i uzasadnić za pomocą filozofii Arystotelesa w interpretacji żydowskich i arabskich myślicieli, rozwiązując problemy postawione przez Piotra Lombarda metodą analizy sprzecznych źródeł zaproponowaną przez Piotra Abelarda. W efekcie stała się często bardzo skrupulatną i sformalizowaną analizą dość abstrakcyjnych problemów stawianych przez teologię, ale z użyciem logicznych i filozoficznych narzędzi.

Arystoteles (384 – 322 p. n. e.) główny filozoficzny autorytet scholastyków

- Świat to realne jednostkowe substancje
- Ogólna jest tylko forma
- Czas jest przypadłością rzeczy związaną z ruchem
- Świat nie ma początku ani końca
- Bóg nie interesuje się światem
- Droga do prawdy i dobra prowadzi przez rozum

Augustyn (354 430) -główny
teologiczny autorytet scholastyków,
w filozofii zaś przedmiot kontrowersji

- Wiara koniecznym warunkiem zrozumienia
- Świat całkowicie zależny od Boga
- Creatio continua, Bóg w każdej sekundzie stwarza świat od nowa
- Bóg posiada idee każdej rzeczy, które przelewa do duszy na drodze oświecenia (iluminacji)
- Bóg zbawia ludzi obdarzając łaską wybranych (podwójna predestynacja)

Anzelm z Canterbury (1035 – 1109)

ojciec scholastyki

- Wiara szukająca zrozumienia
- Wszystko, jeśli się uwerzy, da się zrozumieć
- Realizm pojęciowy: istnieją ogólne istoty rzeczy
- Realistyczne rozumienie Trójcy świętej
- Wiara jako rozumem pojęta słuszność
- Dowód ontologiczny: istnienie Boga jest konieczne, wynika z jego definicji

Robert Grosseteste (1175 – 1253)

inicjator filozofii franciszkańskiej,
autorytet Wiklifa

- Filozofia światła
- Realne powszechniki jako zada poznawania
- Pięć rodzajów powszechników

Tomasz z Akwinu (1225 - 1274)

- Bóg jako pierwsza przyczyna i zasada istnienia stworzeń
- Bóg jako czyste istnienie
- Istota i istnienie różne w stworzeniach
- Idee stworzeń w umyśle Boga realnie się odeń nie różniące
- W rzeczach forma i forma
- Oddzielenie filozofii i teologii
- Zachowanie augustyńskiej doktryny predestynacji

Jan Duns Szkot (1265 – 1308)

Twórca szkoły filozoficznej Wiklifa

- Pogłębienie rozdarcia między teologią a filozofią
- Prymat woli nad intelektem
- Koncepcja różnic formalnych
- Realne powszechniki w rzeczach

Wilhelm Ockham (1287 – 1348)

Twórca nowej drogi zwalczanej na ogół przez Wiklifa

- Boża wszechmoc jest nieograniczona
- Realnie istnieją tylko jednostki, ogólne są tylko pojęcia
- Zasady etyczne to arbitralna Boża decyzja
- W jednostce nie ma nic o ogólnym charakterze
- Nazwy i pojęcia ogólne opisują tylko wiele jednostek, nic naprawdę osobnego
- „Czas” i „ruch” to tylko nazwy na ruszające się rzeczy
- Władza świecka nie jest dla papieży
- Ubóstwo Kościoła

Walter Burley (1275 – 1345)

autorytet Wiklifa w filozofii i logice

- Akceptacja osiągnięć logiki nominalistów
- Nacisk na logikę zdań a nie nazw
- Prawo Dunska Szkota, natura implikacji, z fałszu wynika wszystko
- Odrzucenie nominalizmu jako takiego
- Synteza logiki nominalistycznej z ontologią Tomasza z Akwinu

Tomasz Bradwardine (1290 – 1349)

Autorytet Wiklifa w zakresie filozofii

- Używa matematyki w opisie ruchu, poprawia Arystotelesa, krok w stronę nowożytnej fizyki
- Uznaje całkowitą władzę Boga nad światem, Jego wola dzieje się zawsze
- Wszystko jest konieczne, ale Bóg jest wolny, ma nieograniczony wybór
- Człowiek jest wolny, o tyle, że robi, co zechce
- Człowiek jest całkowicie zepsuty
- Zbawienie wyłącznie z łaski

Richard FitzRalph (1300 – 1360)

Poprzednik Wiklifa w Oxfordzie i

autorytet w teologii politycznej

- Nacisk na ubóstwo Kościoła jako naśladowanie ubóstwa Chrystusa

Jan Wiklif 1363- 1365 studia teologiczne na Queen's College

1365 – 1370 Studia teologiczne na Canterbury College

Konflikt z Franciszkanami

- 1366 kierownik Canterbury College
- 1367 zwolniony z powodu sprzeciwu franciszkanów
- 1368 powrót na studia

Koniec studiowania teologii

- 1369 Bakałarz teologii
- 1372 Magister teologii

Parafie, w których formalnie (!) służy w czasie studiów teologicznych

- 1362.3 Wesbury-On-Trym pd. Wsch. Anglia (pogranicze Anglii, Walii i Kornwalii)
- 1368 Ludgrshall, niedaleko Oxfordu

W czasie studiów teologicznych sam pisze teksty filozoficzne

- De actibus anime
- De materia et forma
- Summa de ente

Summa de Ente, wielotomowy zbiór dzieł Wiklifa z tego okresu

Struktura De ente

Księga I

Tr. I De ente in communi

Tr. II De ente primo

Tr. III Purgans errores circa veritates

Tr. IV Purgans errores circa universalialia

Tr. V De Ente predicamentali

Tr 6 De universalibus

Tr. 7 De tempore

Księga II

Tr. I De intellectione Dei

Tr. II De scientia Dei

Tr. 3 De volucione Dei

Tr 4. De Trinitate

Tr 5. De Ydeis

Tr. 6 De potencia Dei productiva ad extra